

Резюме и обзор на политиките

Приложение на екологичните коридори със защитена мрежа от критични местообитания за осигуряване на самоподдържащи се популации от мигриращи риби в Дунавския басейн

MEASURES допринесе за осигуряването и възстановяването на Дунав, притоците му и релевантните области на Дунавската делта и Черно море като функциониращ екологичен коридор за мигриращите риби. Проектът документира факта, че многобройни рибни популации са подложени на натиск и са станали извънредно чувствителни заради фрагментирането и деградацията на техните миграционни коридори и местообитания по р. Дунав и притоците ѝ. Определени популации, включително най-характерните за Дунав видове есетри, са на ръба на колапса, за което свидетелства и оценката на популациите на дунавските есетри от IUCN.

Упадъкът на някога многобройните мигриращи риби в Дунавския басейн е резултат от кумулативния ефект на няколко преси: нарушаване на речната непрекъснатост и промените в речната хидрология и морфология прекъсват миграционните пътища, деградирането на значими местообитания е пътищата за достъп до тях, замърсяването и не на последно място свръхуловът и браконьерството.

Проектът идентифицира серия от мерки (вж. по-долу) за възстановяване и защита на екологичните коридори на мигриращите риби, възстановяване на популациите и намаляване на рисковете за техния колапс.

Проектът MEASURES не взема предвид определени преси върху популациите (които не са пряко свързани с деградацията на местообитанията и миграционните коридори). Те трябва да се управляват чрез различни мерки, извън идентифицираните в този проект, за да се постигне желаният резултат. Сред тях са пресите от риболова, включително нелегалния, недокладван и нерегулиран улов, инвазивните чужди видове, замърсяването, климатичните промени и др. Също така, за диадромните видове не са взети под внимание местообитанията и миграционните пътища в Черно море.

Правила за управление

Правилата за управление играят водеща роля в деградацията и рехабилитацията на условията за популациите на мигриращите риби. Популациите на дунавските мигриращи риби са обект на изискване за добър екологичен статус от Европейската Рамкова директива за водите. Миграционните коридори и състоянието на местообитанията следователно са част от отговорностите за управление на речните басейни, извършвано от компетентните национални власти. Важни отговорности по отношение на опазването на мигриращите риби обаче могат да имат също и други власти, затова е важно да се изясни тяхното разпределение.

- **Екологичните коридори** за мигриращи риби са по своята природа също и **трансгранични** и не могат да бъдат управлявани единствено с национални мерки. Компетентната институция за трансграничното управление на водите в басейна на Дунав е МКЗРД. Тя притежава необходимите правомощия да възлага на **Дунавските държави** да вземат

мерки за установяването на такива коридори, включително мерки за непрекъснатостта и за местообитанията.

- Опазването на мигриращите риби е на **кръстопътя между управлението на водите и управлението на природата и биоразнообразието**. До момента компетентните власти за последното са играли малка роля в усилията за възстановяване и опазване на видовете мигриращи риби в басейна на р. Дунав, макар че компетентните власти за опазването на природата и биоразнообразието във всички страни от Дунавския басейн са приели Европейският план за действие за есетрите, който ги задължава да прилагат консервационни дейности. Съществува необходимост **държавите от Дунавския басейн да изяснят** съответните **роли и отговорности за управление на природата и водите на национално ниво**.
- Понастоящем няма никакви правни задължения за поддържане на рибните популации с методите на **консервационни развъдници** и няма ясно дефинирани отговорни институции за това. Имайки предвид природата и целта им, е предложено за тези дейности да поемат отговорност властите за опазване на природата в **ЕС и Дунавските държави**, ако е подходящо и заедно с риболовните власти.
- Има сектори **извън управлението на речните басейни**, които упражняват значителна роля върху състоянието на видовете мигриращи риби в Дунав. Съществува нужда да се осигури, че политиките и тяхното прилагане ще подкрепят ефективно възстановяването и опазването на мигриращите риби. **ЕС, МКЗРД и СЕСРД (ПО 06) трябва да ръководят** разработването на тази подкрепа (по-конкретно в секторите с транснационално значение, като енергия, климат и вътрешен воден транспорт), с поглед към прилагането ѝ от отговорните компетентни национални власти.
- Натискът от риболовът във вътрешни водоеми има важно въздействие върху някои популации и конкретно върху есетрите. Въпреки забраните за есетрови развъдници браконьерите остават проблем. Налагането на забрани за риболов трябва да е ефективно. Това е задача за **националните власти, отговорни за развъдниците във вътрешните водоеми**.
- Нивата на риск за диадромните видове в р. Дунав също се влияят от управлението на **миграционните маршрути и морските местообитания**. Понастоящем за тях е известно много малко. **ЕС, компетентните национални власти за морски развъдници**, Комисията за Черно море и **ФАО-ГКСМ** трябва да разработят този въпрос с насоченост към допринасяне за възстановяването и опазването на есетровите популации.

Приоритетни мерки

Проектът документираща ключовите технически мерки, необходими за адресирането на проблемните зони за възстановяването на екологичните коридори, които включват по-специално:

- Повторното установяване на непрекъснатостта на миграционните коридори, където тя е била нарушена или чрез премахване на бариерите или чрез създаване на подходящи условия или съоръжения за преминаване на рибите.
- Възстановяване и поддържане на разрушените естествени местообитания (за размножаване, отглеждане на млади индивиди, хранене и т.н.)

- Операции за консервационни развъдници (ex-situ съоръжения) за местните видове риби и консервационно зарибяване за стимулиране на възстановяването на популациите и помощ в предотвратяване на техния колапс.

Глава 5 от този документ също така идентифицира серия от подкрепящи мерки за въвеждането на екологичните коридори включително мониторинг на популациите, правнообвързано управление на речните басейни и консервационни планове на национално ниво, обществено участие и повишено прилагане на зелена инфраструктура.

Мерките за прилагане с най-висок приоритет и спешност, необходими за установяване на екологични коридори, са:

1. Речна непрекъснатост

а) Днес река Дунав има две големи основно бариери по течението си, при Железни врата, която отрязва Средното от Горното течение от Долното и при Габчиково, която отрязва Горното течение от Средното. Възстановяването на рибните проходи при тези две точки е в интерес на целия басейн и ще осигури миграцията на рибите по целия път от Черно море до Горни Дунав.

б) МКЗРД и Дунавските държави планират да премахнат значителен брой препятствия пред речната непрекъснатост в широкия Дунавски басейн в периода 2021–2027 г. на базата на идентифицираните приоритети за миграцията на рибите. Този план трябва да бъде приложен и речната непрекъснатост да се поддържа като приоритет.

2. Консервационни развъдници (ex-situ съоръжения)

Консервационните развъдници имат съществено значение за опазването на популациите на критично застрашени есетрови видове от колапс. Не всички държави имат нужда от развъдници, макар че ще са необходими многобройни съоръжения, за да се гарантира, че провалите заради екзогенни фактори няма да доведат до колапс на популациите. Осигуряването на финансова подкрепа за консервация за тези съоръжения и за оперирането им продължителен (десетилетен) период ще е жизненоважно заради необходимото време за възстановяване на есетровите популации. Там, където има нужда от това, трябва да се установят консервационни развъдници за други видове след като се направи оценка на състоянието на популациите им.

3. Местообитания и коридори

Известните отпреди и настоящите есетрови местообитания са картирани за видовете дунавски есетри. На нивото на Дунавския басейн възстановяването на местообитания в момента не е обект на специфични планове. Необходимо е **МКЗРД и Дунавските държави** да продължат идентифицирането на критични местообитания, за да разработят критерии за приоритизиране на възстановяването им, да засилят защитата и поддържането на есетрите и други мигриращи видове риби, както и за свързването на коридорите.

4. Координиране на политики

Засиленото сътрудничество с политиките в други области или сектори за осигуряване на национално и басейново ниво, че миналите и бъдещите усилия за защита на екологичните

коридори не са подкопани в резултат на политически инициативи в други области (напр. хидроинженерно развитие, вътрешна навигация или управление на риска от наводнения).

Нещо повече, сътрудничеството с релевантните компетентни власти в страните от Черноморския регион и Комисията за Черно море трябва да се усили, за да се интегрират и морските фази от живота на застрашените и уязвими диадромни видове в дейностите по защитата и в плановете за управление.

Поддържащи дейности

- Установяване на координиран мониторинг на популациите на басейново ниво (за диадромните видове вкл. мониторинг в Черно море) за застрашените и уязвими видове **(ЕС, МКЗРД, държавите от Дунавския басейн, черноморските държави, ФАО-ГКСМ)** като част от мониторинга на рибите по силата на Рамковата директива за водите; включва бъдещи резултати в годишника на МКЗРД-ТНММ, включително резултатите от редовните и дори продължителните (автоматични) регистрации на мигриращи риби в съоръженията за миграция при Железни врата, Габчиково и други добре подбрани стратегически стеснения от Дунавската делта.
- **Обществено участие:** информация към и диалог със заинтересованите общности
- **Национални планове за действие,** които да бъдат интегрирани в Националните планове за управление на речния басейн и други релевантни планове за управление трябва да се разработят със съдействието на националните власти по опазване на природата. Тези планове, както и предложените местни мрежи за мигриращи риби, създадени, за да работят със специфични местни и регионални аспекти, ще бъдат подсилени чрез увеличено сътрудничество с други сектори, влияещи върху условията за мигриращите риби. За есетровите видове Пан-европейският план за действие за есетрите осигурява модел, приложим и за националните планове за действие.